

Tržište drvnih proizvoda krajem III kvartala 1975. godine

S A Ž E T A K :

Na osnovu stanja na tržištu drveta pred kraj III kvartala, treba očekivati da će, nakon kraćeg ili dužeg perioda, doći do izravnjanja ponude i potražnje, i pored toga što još uvek vlada izrazito tržište kupaca. U toku proteklih meseci, došlo je do izrazite tendence koncentracije trgovine drvom. Već krajem 1974. g. cilj je šumske i drvne privrede bio da se smanje preterane zalihe i uvoz, odnosno ponuda na tržištu. Zbog toga je i došlo do oštrog ograničenja proizvodnje u zemljama izvoznica, s izuzetkom, izgleda, SSSR-a i zemalja Istočne Evrope.

Rok u kome će neminovno doći do oživljavanja tržišta zavisiće od opšteg ekonomskog razvoja. No, kod sadanjeg stanja zaliha, nije isključeno da će ponovno doći do psihoze nestašice iz 1973. g. i pojave izrazitog tržišta prodavca. Naravno to neće biti dobro za tržište u celini. Jako fluktuiranje cena negativno utiče na vođenje politike razvoja u šumarstvu i industriji za preradu drveta.

Situacija u 1975. g. dovela je mnoga poduzeća u nezavidnu finansijsku situaciju. Dobit stvorena 1973. i 1974. g. brzo je iscrpna. I pored situacije na kraju III kvartala, postoje sasvim dobri izgledi za razvoj evropskog tržišta drveta u 1976. g. U interesu je uvoznika i izvoznika da do kraja 1975. g. sačuvaju potrebnu smirenost.

WOOD MARKET AT THE END OF THE THIRD QUARTER, 1975

Summary

Based upon the wood market situation at the end of the 3rd quarter it is to be expected that after a certain period of time the supply would correspond to the demand of the European wood market. It will happen in spite of the still prevailing buyers market. In the course of the last few months the characteristic wood trade concentration tendency has taken place. Even at the end of 1974 the purpose of forest and wood economy was to reduce excessive stock, import and market supply respectively. The result was a rigid production limitation in exporting countries with the exception of the USSR and the East European countries.

The inevitable market revival would depend on the general economic development. But considering present stocks a new shortage from 1973 and the phenomenon of distinct suppliers' market might not be avoided. Naturally it would not improve the market situation in general. Forestry and woodworking industry has been negatively influenced by excessive price fluctuation.

The situation in 1975 has brought many enterprises into a difficult financial position. The profits made in 1973 and 1974 were very soon consumed. In spite of this state of affairs at the end of the third quarter there are favourable prospects for the wood market development in 1976. Both in the interest of exporters and importers unnecessary panic should be avoided until the end of 1975.

1. UVOD

1974. godina nije bila uspešna za evropsku privredu. Porast bruto društvenog proizvoda iznosio je svega 2,75 %, što je upola manje nego u prethodnoj godini. U I polугоду 1975. g. situacija je u nekim zemljama postala još gora. Do toga su dovele mere koje su preduzete u ci-

lju suzbijanja inflacije. Prognoze o oživljavanju privrede u Evropi još pred kraj. I polугода nisu ostvarene, osim delimično u SAD i Japanu. Sada se smatra da će do oživljavanja doći tek pred kraj godine, najpre u SR Nemačkoj a onda i u ostalim zemljama.

Stopa inflacije je znatno usporena, ali još uvek vlada neizvesnost u pogledu troškova proiz-

vodnje. I pored porasta nezaposlenosti, zahtevi za porast nadnica su sve veći. Zbog toga je i došlo do dugotrajnih štrajkova radnika u šumarstvu i drvenoj industriji Švedske i Kanade.

U najvećem delu zemalja zapadne Evrope privredna politika poslednjih meseci bila je ekspanzivna. To su u prvom redu odrazilo u snižavanju kamatne stope i stimulanju stambene izgradnje*. Ova druga mera još ni u jednoj zemlji nije dala rezultate. Recesija je, naime, najteže pogodila građevinsku delatnost, i nije verovatno da će u 1975. g. doći do bilo kakvog poboljšanja. Ekspanzionistička politika dovešće do oživljavanja u ovome sektoru tek u toku 1976. g.

2. TRŽISTE DRVNIH PROIZVODA

Ovakav privredni razvoj se u punoj meri odrazio na tržištu drveta. Na nekim sektorima, kao što su pilanski proizvodi i ploče, recesija koja se produbila krajem 1974. g. zašla je duboko u 1975. g. Industrija celuloze i papira, naprotiv, imala je i u 1974. g. punu zaposlenost. Pred kraj 1974. g. počelo je da slabi i tržište nekih vrsta papira. Prvih meseci 1975. g. poteškoće na tržištu papira, osim novinskog, sve više su se produbljavale. Do normalizovanja zaliha i zaustavljanja pada cena došlo je tek u julu i avgustu. Pad potrošnje papira osetio se u industriji celuloze tek pred kraj I polugoda.

Cene drva, koje su u 1974. g. dostigle svoj najviši nivo, pale su za većinu proizvoda u toku II kvartala 1975. g., ali je njihov pad krajem I polugoda zaustavljen zahvaljujući čvrstom držanju izvoznika iz zemalja Skandinavije.

2.1. Piljena građa četinara

Pad stambene izgradnje u Zapadnoj Evropi i SAD-u doveo je do jakog pada potrošnje piljene građe četinara. Smanjenje potrošnje bilo je još veće zbog visokih zaliha u svim zemljama uvoznicama. Da bi se prilagodilo smanjenoj potrošnji i sprečio veći pad cena, prišlo se smanjenju proizvodnje. Ona je smanjena u Kanadi za 20% i Švedskoj za 30%. Finskim proizvođačima preporučeno je da u periodu I. I — 30. IX proizvodnju smanje za 45%.

Tržište piljene građe četinara bilo je praktički mrtvo sve do prve ponude »Eksportlesa« na britanskom tržištu. Posle toga je usledilo niz ponuda »Exportlesa«, »Pageda«, »Ligne« i »Exportlemna« u raznim zemljama Evrope i Mediterana. Ovi uvoznici su snizili cene za 20—30%. Sve ponude su dobro prihvaćene. Druga ponuda »Exportlesa«, koja je usledila u Velikoj Britaniji, kasnije nije naišla na naročit odaziv. Ponudene količine nisu prodane ni do kraja avgusta. Da bi se prodaja ubrzala, »Exportles« je, s važnošću do 15. avgusta, ponudio, svim uvoznicama koji su

kupili najmanje 30.000 m³, rabat od 3 funte po m³ ako povećaju kupovinu najmanje za 20%. Kupci u Velikoj Britaniji se ustežu od kupovina i pored toga što su zalihe svedene na normalan nivo. One su krajem juna iznosile 2,373.000 m³, prema 2,793.000 m³ krajem juna 1974. g., kada je potrošnja bila na visokom nivou. Mada je došlo do intenzivnih kupovina u aprilu (987.000 m³) i junu (548.000 m³), zalihe i nerealizovani ugovori bili su jednaki potrošnji od oko 34 nedelja, prema 60,5 nedelja krajem juna 1974. g., ili 42,9 nedelja prosečno avgusta 1969—73. g. Ako se računa s minimalnom potrošnjom od 6,250.000 m³, onda od avgusta pa do kraja godine Švedska treba nabaviti još oko 1 milion m³. Takva je situacija dovela do toga da ni u julu ni u avgustu tržište nije bilo mrtvo. Zaključivalo se na osnovu II ponude »Exportlesa« da se kupovalo u Švedskoj i Finskoj, a očekivala se i sledeća ponuda »Ligne« (CSSR).

Na tržištu u Švedskoj i Finskoj, u julu i avgustu vladao je mir. I pored slabe prodaje, izvoznici u ove dve zemlje čvrsto su ostali kod odluke da ne snižavaju cene. Izabrali su jedino moguću alternativu: da snize proizvodnju. Švedska je do kraja juna prodala 2,925.000 m³, prema 7,200.000 m³, a Finska do kraja jula 1,175.000 m³, prema 4,243.000 m³ u odgovarajućem periodu 1974. g. Čvrsto držanje izvoznika iz ove dve zemlje zaustavilo je pad cena piljene građe četinara. Ostalo se na cenama koje su postavljene u martu i aprilu.

Posle kupovina od izvoznika iz SSSR-a, ČSSR i Rumunije u aprilu i maju i stalnih kupovina u Austriji, italijansko tržište je bilo mirno. Oživljavanje se očekivalo tek u septembru i oktobru, mada su zalihe jako smanjene. U julu i avgustu ponuda iz Austrije je bila veća od potrošnje. Čehoslovačke cene su nešto povišene, ali su još uvek bile niže od austrijskih.

Slaba aktivnost na tržištu u Holandiji posledica je smanjenja građevinske aktivnosti, i to u prvom redu na velikim projektima kao Delta-projekt, Zuidersee-projekt, Evropskoj luci u Roterdamu. Građevinska aktivnost je smanjena za 20% u odnosu na isti period 1974. g. Potrošnja piljene građe će u 1975. g., verovatno, pasti na 2 miliona m³, prema 2,565.000 m³ u 1974. g. Pošto zalihe iznose 500.000 m³, ostalo je da se nabavi 1,500.000 m³. Od toga je kupljeno do kraja jula 1 milion m³. Ostaje još da se kupi 500.000 m³, ili 100.000 m³ mesečno. To se lako može dobiti u Švedskoj i Južnoj Nemačkoj, i to s rokovima isporuke od 10—14 dana.

Mada je nemačka privreda pokazala ozbiljne znakove oživljavanja, to se nije osetilo na tržištu drveta. Uvoz će biti za polovinu manji nego u 1974. g., iako je domaća proizvodnja smanjena. Već u aprilu građevinska aktivnost je smanjena za 25%. Nešto bolje stanje bilo je u stambenoj izgradnji, gdje pad iznosi 12,4%. Dozvola za gradnju stanova izdano je manje za 14,9%.

* Kamatnu stopu ispod 6% imale su Holandija, Švajcarska, SAD i SR Nemačka.

Pošto je iz prošle godine ostalo još neprodano 300.000 stanonva, ne očekuju se poboljšanja do kraja godine.

2.2. Građa lišćara

2.2.1. Građa lišćara tropskih vrsta drveta

Protekla sezona (pre početka monsunskih kiša i obustavljanja seča) bila je najteža posle rata i za uvoznike i za izvoznike tropskih vrsta drveta.

Pošto je u celoj Evropi potražnja trupaca i piljene građe, u II polугоду 1974. g. oslabila, došlo je do drastičnog smanjenja prodaje niza klasičnih tropskih vrsta drveta. No ponuda je bila dovoljna da zadovolji ograničenu potražnju. U dogledno vreme, međutim, teško da će ona biti dovoljna da zadovolji normalnu potražnju. Već sada je to slučaj za trupce sipo (utile). Kod trupaca za piljenje postojala je zadovoljavajuća potražnja samo za vrste: sipo, limba, doussié, samba, wawa, te u izvesnoj meri tiama i khaya (acajou). Potražnja trupaca drva iroka, bété, amazakoué, kosipa, sapelli, afrormosia, oba, bila je neredovna.

Uvoznici i prerađivači bili su više skloni da i dalje smanjuju ionako niske zalihe nego da ih popunjavaju. Tako je došlo do oskudice najtraženijih vrsta čije su cene u julu i avgustu bile u porastu. Pošto je potražnja bila usmerena na nekoliko vrsta, ona nije mogla biti zadovoljena. Naime, mnogi mali i srednji proizvođači videli su da ne mogu rentabilno poslovati ako proizvodnju ograniče samo na nekoliko vrsta pa su obustavili proizvodnju. I veliki su proizvođači zbog gubitka obustavili proizvodnju još pre kraja sezone. Mnogi od njih će i seče u novoj sezoni početi kasnije nego obično. Mada moderno opremljena preduzeća mogu da rade i jula i avgusta do toga nije došlo i evropski uvoznici pre polovine oktobra neće dobiti trupce iz novih seča, bar ne u dovoljnom obimu.

Situacija na tržištu piljene građe bila je drugačija, i do kraja 1974. g. bilo ju je lako nabaviti, npr. sipo (utile) u Gani i Obali Slonovače i u željenim dimenzijama. U I kvartalu 1975. g. to je bilo teže, a u II i III kvartalu sasvim teško. Istovremeno, cene su neprestano rasle. Renomirani izvoznici iz Gane i Obale Slonovače tražili su u junu za 15% više cene za četvrtače sipo (utile) nego u januaru. Pored toga, sva raspoloživa piljena građa rasprodana je sve do novembra.

Poteškoće na tržištu nastaju i zbog menjanja kursa valuta. Zbog jačanja francuskog franka i dolara u toku leta, nemački i britanski uvoznici morali su računati s većom cenom od 7—10%.

Na području pomorskih vozarina nije došlo do promene. Najavljeno povećanje od 15% od 1. juna izostalo je. Od 1. oktobra najavljuje se po-

većanje vozarina za 22% za prevoz trupaca i piljene građe iz luka zapadne Afrike.

Ako se analizira stanje na afričkom tržištu, teško je reći kada će se ono ponovo normalizovati. Krajem III kvartala može se konstatovati da je gotovo u svim zemljama došlo do pada proizvodnje trupaca i produženja letnje pauze zbog ranijeg razvoja na tržištu. Pilane koje rade za izvoz potpuno su zaposlene i prodale su sve raspoložive količine do kraja novembra. Cene su u porastu za sve vrste piljene građe. Paralelno s time, razvoj potražnje na evropskom tržištu je posve nejasan.

Upoređenje cena zbog fluktuacije kursa i uvođenja raznih taksa nije moguće. Najčešće cene trupaca poslednjih 2 meseca u DM za 1 m³, CIF nemačke luke, su:

Vrst drva	Kvalitet	Cene DM
sipo	L & M	520—540
sipo	B	490—510
sipo	B/C	460—470
utile	FAQ	470—480
iroko	L & M (okorano)	320—350
samba	L & M	245—255
samba	B/C	215—225
sapelli	L & M	440—480
sapelli	B/C	340—360
kosipo	L & M	390—410
kosipo	B/C	330—350
tiama	L & M	380—400
khaya	L & M	370—390
khaya	B/C	330—350
bété	L & M	430—460
niangon	L & M	350—370
abura	L & M	260—290

Na Dalekom istoku, posle pada cena početkom 1975. g., došlo je do pada proizvodnje trupaca. Zbog manje ponude pred kraj II kvartala, porasle su cene trupaca, a u toku leta ponovno pale. Treba očekivati da će se nagli porast izvoza trupaca iz Indonezije, Filipina i Malezije smanjiti zbog želje da što više prerađuju u zemlji. Vlada Filipina namerava da od 1. januara 1976. g. čak zabrani izvoz trupaca, što joj verovatno neće uspeti. Već od aprila 1975. g. zabranjen je izvoz trupaca ramina sa zapadnog Kalimantana.

Cene piljene građe, zbog smanjene prodaje, u porastu su. Naročito su jako porasle cene piljene građe ramina. Nakon pada za 50% krajem 1974. g., u II kvartalu došlo je do naglog porasta. Upravo zbog oživele potražnje u Velikoj Britaniji, zemljama Beneluxa, SR Nemačkoj, Skandinaviji, Italiji, Austriji i SAD, cene dasaka od 1" porasle su sa 1,85 funti u novembru 1974. g. na 2,50 funti u junu 1975. g. za 1 kubnu stopu, CIF Rotterdam. Sličan trend imaju i cene tamno crvenog merantija.

2.2.2. Građa liščara iz umerene zone

Na tržištu piljene građe liščara iz umerene zone do pred kraj III kvartala nije došlo do oživljavanja. Uostalom, to niko nije ni očekivao. Prodaja u malom obimu počela je početkom II kvartala. Cene su pale do 30% u odnosu na najviše cene u 1974. g. U Španiji, Velikoj Britaniji i Italiji postojala je izvesna potražnja, i ugovori su neprestano zaključivani.

U većini zemalja uvoznica zalihe su smanjene gotovo na normalan nivo. Dobar primer za to je Velika Britanija. Već krajem maja zalihe i nerealizovani ugovori svih trupaca i građe iznosili su 652.000 m³, prema 845.000 m³ krajem maja 1974. g., ili 1.000.000 m³ krajem maja 1975. g. To je jednako potrošnji od 40,5 nedelja, prema 56,4 krajem maja 1974., ili 45,1 nedelja krajem maja 1973. g., odnosno 42,1 nedelja u proseku avgusta 1969—73. g.

Potražnja ipak nije bila tako slaba kao što je izgledalo. Svi izvoznici imaju velike zalihe za promptnu isporuku, pa je izgledalo da potražnje nije bilo. Najveći pad izvoza imala je Jugoslavija.

Zbog slabe potražnje zemlje Zapadne Evrope smanjile su proizvodnju. To smanjenje ide čak do 35% u odnosu na prethodnu godinu. Pilanari su odlučili da ne rade punim kapacitetom sve dok se na zalihama nalaze velike količine građe proizvedene u 1974. g.

U Holandiji i Italiji počela je da oživljava privredna aktivnost, ali to će se na tržištu liščara odraziti tek krajem 1975. g. ili početkom 1976. g. U Velikoj Britaniji je zakasnilo očekivano oživljavanje, jer je vlada prisiljena da preduzima energične mere radi obuzdavanja inflacije. U Italiji su počeli da pokazuju interes za kupovinu manji i srednji kupci. Veliki kupci su se još uvek ustezali. Izvoznici iz Francuske, Danske, SR Nemačke i Rumunije činili su velike napore da povećaju izvoz.

Jedino je tržište železničkih pragova bilo vrlo živo zbog velike potražnje u Iranu, čije godišnje potrebe iznose 1,25 miliona komada.

2.3. Ploče

Zalihe šperploča i panelploča su pale na minimum. Tako su zalihe i nerealizovani ugovori krajem maja u Velikoj Britaniji pale na 551.000 m³, prema 801.000 m³ krajem maja 1974. g., ili 1.000.000 m³ krajem maja 1973. g. To je bilo dovoljno za potrošnju od 34,2 nedelja prema 56,1

krajem maja 1974. g. ili 38,6 nedelja krajem maja 1971. g. odnosno 35,0 nedelja krajem avgusta 1969—1973. g. Krajem avgusta situacija je, kako se ocenjuje, bila još povoljnija. Ipak, tržište nije bilo živo kako je moglo da bude. To je razumljivo jer je građevinska delatnost, koja je najveći potrošač šper i panelploča, bila slaba sve do početka leta.

Industrija nameštaja u Evropi je bolje radila nego što se moglo očekivati. Industrija karavana, kutija za radioaparate i televizore nije bila oživila. Suprotno od toga, industrija ambalaže bila je u fazi pune zaposlenosti. Sve to nije moglo biti kompenzacija za manju potrošnju ploča u građevinarstvu. Juli i avgust su, pored toga, bili meseci kada se uvoznici i u vreme konjunktive ustežu od kupovina.

U Finskoj su juli i avgust bili meseci godišnjih odmora, i malo terminskih zaključaka je učinjeno. Više je interesa bilo za panelploče, ali pred kraj avgusta nastale su izvesne teškoće zbog toga što su izvoznici iz Malezije i Singapura spustili cene panelpločama.

Izvoznici iz Malaje i Singapura su odbijali da isporučuju šperploče zaključene na osnovu ugovora i pored nastojanja udruženja izvoznika da na to prisile svoje članove. Govori se da će finški izvoznici povišiti cene. Neki uvoznici misle da je to realno, a neki opet veruju da će u tome slučaju potražiti ploče u zemljama koje su zadržale stare cene za II polugođe, kao SSSR, Bugarska i Rumunija.

Kanadski izvoznici šperploča duglazije su krajem jula povišili cene za 5—8%. Kanadske šperploče su se teško dobijale zbog dugotrajnog štrajka radnika u industriji šperploča. Bugarska je u toku leta prodala izvesne količine bukovih šperploča po prošlogodišnjim cenama.

Za vreme konjunktive, Italija je snažno izgradila svoju industriju šperploča, ali, zbog poteškoća na tržištu, sada ne radi punim kapacitetom. Izlaz se traži u pojačanom izvozu šperploča, panelploča i ploča iverica. U avgustu su topolove panelploče od 19 mm nuđene u SR Nemačkoj po 10,25 DM fco stovarište nemačkih uvoznika.

Proizvođači ploča iverica ponovno su došli u poteškoće. Kapaciteti u Zapadnoj Evropi veći su od potrošnje za 35%. Zbog toga je Fesyp (Evropska federacija proizvođača ploča iverica) na zasedanju u Stokholmu, održanom od 23—25 juna, zaključio da preporuči svojim članovima da za sada ne podižu nove kapacitete.